

Lk 10,38-42 Marie a Marta - vhodné do postního období

Autor přípravy

[Michal Plzák](#)

1. První reakce

Přijala jej do domu žena - kde jsou muži? Není to podezřelý, není pochybné chodit k cizím ženám?

Kdyby byl bratr Lazar doma, dovolila by si Marie "lelkovat"? Neuchránila by bratrova přítomnost Martu před plísňením Páně? `Někde chybět' může být culpa, ale v tomto případě je to culpa felix, neboť tak smíme cosi zvědět.

Je to příběh Marty, nikoli Marie (oproti nadpisu).

Ježíš je vůči Martě nespravedlivý. Marie si může lelkovat, když ji její příčinlivá sestra podporuje! Cítím s Martou a ta chválená sestra-putka je mi protivná.

Nebo naopak: Ježíš Martu málo setřel. Vždyť Marta představuje člověka, který prosazuje svou a nesnaží se pochopit smysl Návštěvy.

Je to opravdu nesmiřitelné buď/anebo?

Jen jednoho je potřebí - co je to? Je to stále neměnné?

2. Text

2.1. Poznámky k některým výrazům

v. 38: κω,μη- vesnice i městečko, Žilka překládá jako osada

ποῦξομα hostit, přivítat, stavět se pohostinsky

5

v. 39: λο,γοι - zde i jako řeč: naslouchala tomu, co říká; často ovšem ve smyslu Slova, které prostředkuje boží zjevení.

v. 40: περιπατοῦσα slova: přetížená (chyběla jí ruka sestřina)

διὰ τὰς προετοιμασίας jídla a stolu, tedy: byla uštvána přespříliš rozsáhlými přípravami mnoha chodů.

v. 41: περιεργάζομαι - staráš se

qoriba,zw - dělat potíže; pas. nechat se zneklidnit, znepokojoval se něčím, co je mimo mně (vyskyt. se pouze 1x v NZ)

v. 42: ἀφαιρῶ odjmout, odstranit; co od ní nebude odňato (kým??)

2.2. Kontext

Když šel Ježíš s učedníky dál - předpokládá se souvislost s předchozím dějem. Navozuje se tu představa pohádkového vyprávění o tom, co se stalo během cesty, putování, což vždycky souvisí s tím, proč ten putující na cestu vyšel. Příběhu předchází setkání se zvědavým zákoníkem, který jmenuje dvojí přikázání lásky. Ježíš tam jeho 2.polovinu (Kdo je můj bližní?) demonstruje na podobenství o milosrdném Samařanu. Nabízí se proto výklad, že pobytem u dvou sester chce konkretizovat 1.půli přikázání, totiž - jak milovat Hospodina Boha. Celé to stupňuje následující oddíl o vyučování modlitbě.

Příběh není v jiných evangeliích. Naproti tomu Marta a Marie se jako sestry vyskytnou v důležitém oddíle v souvislosti s jejich bratrem Lazarem (Jan 11 - vesnice se tam jmenuje Betanie). Zde je Marie zmíněna jako první. Je identifikována jako žena, která pomazala Pána vzácným olejem a nohy mu otřela svými vlasy. Ježíš měl rád Martu, její sestru i Lazara. I u Jana Marta aktivnější - vyšla Ježíšovi naproti. Marie zůstala doma. Marie vyjde později, jako (a ve skutečnosti) "na zvánou", a padne opět Ježíšovi k nohám (jako v Lk10,39). Mnozí z Židů, kteří přišli k Marii a viděli, co Ježíš učinil, uvěřili v něho. Víra jde přes tuto málo jednající, hysterickou tuťku. Ta je Paní domu.

V J 12 Marta zase obsluhuje, Marie maže Pána mastí. Je opět nepraktická, praštěná; opět ji Ježíš brání před obviněním, které přichází od vlastních.

2.3. Komentář

6

Marta - z aram. znamená Paní; je to očividně paní domu: přijímá hosta a šuká po kuchyni. Dvojí oslovení Marty ve v. 41 může být povzdechem nebo

sarkastickou replikou na Martino "Pane": Paní, Paní.

Maria - z hebrej. znamená Vzpurná. Vzpírá se sourozenecké solidaritě?, konvencím slušné pohostinnosti?, našemu přijetí?, sama sobě, tj. Martě v sobě?

Hlavní postavou je Marta. Marie je zmíněna ve vedlejší větě, jako pozadí pro výměnu názorů mezi Martou a Ježíšem. Sama nic neříká, nedělá, jen sedí a poslouchá. Aktivní postavou je jednoznačně Marta. Ona určuje běh dění. Marta přijala Ježíše (i s učedníky?), otevřela mu dům a pozvala jej. O něco dříve Ježíše nepřijali v samařské vesnici. Marta mu otvírá. Kde by byla Marie seděla, kdyby nebylo aktivní a všímavé Marty?

39: Marie sedí u nohou Ježíšových jako naslouchající, dychtivý učedník, jako posluchač vysílání Svobodné Evropy, který se večer za bolševika tiskl k rádiu. Viz Lk 8,35: někdejší posedlý sedí u nohou Ježíšových. Je to specifický Lukášův dodatek, jeho zpřesnění, které synoptikové nemají. Takové to je, když člověk konečně pozná Mistra.

40: περιωριστικ Kor 7,35: věrně lnuli k Pánu bez rozptylování. Marta běhala sem tam samou úslužností (Žilka).

41: περιμνηστικ stejný výraz jako v proslulé výzvě Nestarejte se (μ περιμνηστικ Lk 12,22).

42: Jednoho je třeba - viz Jan 6,27; Mt 6,33. Některé překlady využívají jiné textové varianty: You worry and fret about so many things, and yet few are needed, indeed only one. (Jeruzal. bible)

Jest potřebí jen málo, jen jednoho. (Žilka)

Pro osvěžení citát z Vulgáty: Maria optimam partem eligit, quae non auferetur ab ea.

3. Teologická témata a podněty pro kázání

Vynořuje se tu letitý rozpor, který časem narostl do nesmířitelného dualismu: sedět x kmitat; činit x meditovat; angažovat se x modlit se. Postupně to ve společnosti sekularizované přechází do známého dobře žít a neškodit x chodit do kostela.

Obvyklé resumé: křesťan je ten, kdo žije počestně;

křesťansky se žije dodržováním Desatera (druhé desky). Křesťanství jsou v podstatě činy pro svět a pro druhé. Text to ale přímo narušuje: důležitá je

právě tato nepraktičnost. Marie činí něco, co k ničemu upotřebitelnému nevede. To je křesťanské, být naslouchajícím protějškem Slova a ne Paničkou, která pouze pucuje ubrusy. Ježíš brání Marii před útoky zevnitř, brání Marii v nás před námi, aktivními, od Boha málo čekajícími Martami. Marie v nás má dostat prostor, ta odháněná ušmudlaná Popelka, která žije jakoby v jiném světě, se má proměnit v mystickou exaltovanou šelmičku, která se nestydí masírovat Pána.

Ježíš brání Marii v církvi před církví, jež zapomíná na duši a na touhu, když se soustředí na to, co je praktické, když samu sebe vyřizuje prostíracími rituály. Marta je přičinlivá, neposedná, protože se možná v skrytu duše děsí své prázdnoty, kdyby spočinula. Kdyby to najednou nebyla ona, kdo je v jejím životě aktivní, ale jiná moc. Nemá ráda mlčení a otazníky nad svou aktivitou. Nechce přijít o roli dobré hostitelky. Jenže přichází-li na návštěvu Pán, role se mění. Přichází jako hostitel. Ne aby mu lidé sloužili, ale aby sloužil. Církev, která se s ním nechce minout a chce činit to, co od ní její Pán očekává, nebude v první řadě nic pucovat, leštit, plánovat, organizovat, zakládat. V první řadě musí sedět, soustředit se na Slovo, musí se nechat provětrat Duchem, který smete všechno vratké a okázalé a stále se ptát po směru. Jdeme tam, kde nás chceš mít? Co je teď to nejpotřebnější?

Není to tak, že by Ježíš chválil pasivitu a odsuzoval čin. Jen jednoho je třeba. Co je to? V případě Samaritána tím jediným, co bylo třeba, bylo pomoci tomu přepadenému. Přesně takový čin si žádala situace. Kněz a levíta myslili, že je přednější kostel a kvapili tam. Ale v tu chvíli byla jejich cesta na bohoslužbu hříchem. Sešli z cesty milosrdenství a soucitu. A v druhém případě je to Marta, kdo projevuje aktivitu v nevhodný čas a na nevhodném místě. I ona "volila". Jde o volbu, nikoli danost. Jenže Pán nepřichází proto, aby byl zdvořile uctěn a počastován kávou ve vzácném šálku po babičce. Jeho navštívení není radno prošvihnout. Marta cítí, uklízí a připravuje svačinu. Až se jí někdo zeptá, o čem mluvil u vás doma Mistr, řekne, jak to mám vědět, neměla jsem čas ho poslouchat jako "někdo", musela jsem ho přece uctít jídlem a tak jsem jen kmitala... Cože, Marto, ty vůbec nevíš, tys neposlouchala? Je to možné? V tu chvíli jde u Marie všechna slušnost vůči hostu stranou, kašle i na povinnost pomoci sestře. Solidarita s upachtěncem by nezachránila nic.

Marta si Ježíšovi stěžuje. Jsou to stesky člověka, osamělého ve své nekonečné práci: nikdo mi nepomůže, jsem na to sám. Otázka ale je: Není to proto, že tvá práce je teď málo podstatná? Že bys měl být jinde? Je to Slovo i do církevní pranice.

Marie poslouchá. Má možnost slyšet Slovo a využívá toho. To je v tu chvíli to jediné potřebné. To ale neznamená, že vše ostatní je k ničemu. Vše ostatní se děje v síle tohoto naslouchání a z důvěry k tomuto Slovu. Moderní člověk to těžko chápe. Proto často vyostřujeme naslouchání a konání do protikladů. Často slýcháváme od matrikových evangelíků: já do kostela nemusím, já to nepotřebuju. Já místo toho pracuju. To je moje bohoslužba. Víra v Krista se zcvrkla na víru ve vlastní aktivitu, kterou se proti Kristu obrním. Není potom na místě opět přesunout důraz tohoto místa na tu nepraktičnost,

8

na pozorné naslouchání, na rozvažování Slova? Nepopulárně zdůraznit, že křesťan je ten, kdo "chodí do kostela"?

Není pochyb o tom, že Marta je pohostinná, myslí to dobře, je nesobecká a obětavá. A přece si nezvolila to "optimální". Je totiž plná výčitek a sebelítosti. Její dobré skutky jsou proto jako kameny, které má dobře spočítané a navěšené na hrdle - takové ovšem tíží. Nezapomíná na ně, neopouští je, aby vyběhla s ap. Pavlem pryč. Tak ji samotnou zatěžují a jsou příčinou výčitek a moralizující tyranie vůči druhým.

Ten příběh názorně a s jistou dávkou, vzbuzující pobouření, ukazuje lásku k Bohu. Lásku, která je ve své podstatě jedna. Je jen jediný pramen a tah a cíl lásky. Je jako řeka, která nás unáší. Když plujeme po řece, můžeme se sytit pohledem na ty, kdo stojí na břehu, můžeme se těšit z řeky samotné, můžeme si všímat i toho, kdo to pluje vedle nás a s námi, můžeme putovat k jejímu prameni. Tak je to s láskou k Bohu, který je tou řekou, a k bližnímu, kterého s námi spojuje tatáž řeka. A je na nás, abychom poznali, kdy se máme víc radovat z řeky, pozorovat její proud a okolí, a kdy si máme všímat tonoucích či těch, kdo mají potíže s kormidlováním. Nelze říci, že bychom stáli před volbou bud'anebo. Bud' si všímat jenom řeky nebo jenom trosečníků v řece.

Zaměření k postnímu období: udělat si v sobě pořádek, ale ne jako Marta. Ne pucovat okna, ale zryt duši. Pustit do sebe pořádající Slovo, jež se

nenavrací zpět prázdné, a nechat ve své touze prostor jeho aktivitě. Komenský v Unum necessarium praví, že je třeba usednout u nohou Kristových a odlišit jedno potřebné od matoucího množství zbytečných zájmů a věcí. Je třeba vrátit se od množství knih k jedinému Písmu, od množství učitelů a vůdců k jedinému Kristu, z neklidu politického žota k prostému přikázání lásky. Děkuje Bohu, že jej pro celý život učinil mužem touhy. Touhy jest potřebí.

Je také potřebí, aby otázky, které z textu vycházejí, měly vždy navrch nad dílčími odpověďmi. Co je teď to opravdu potřebné?

Liturgické období

[Půst](#)

edice

8

[stáhnout PDF](#)